

О. Ю. Кудріна,

кандидат економічних наук,

ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”

РЕГІОНАЛЬНА ПРОМИСЛОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРОМИСЛОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Іноді в літературі під час характеристики процесів із відновлення економіки поряд із поняттями „державна промислова політика” й власне „промислова політика” уживаються терміни „регіональна політика” та „регіональна промислова політика”. Зазначені терміни упродовж останніх років тривко укріпилися й у лексиконі науковців у галузях економічних та соціальних наук, і в уживанні представників органів державного управління. Але є очевидним, що зміст зазначених понять кожний із фахівців трактує по-різному.

Як показує системний аналіз наукової літератури, а також різних проектних розробок, серед фахівців існують суттєві розбіжності у визначенні терміна „регіональна політика”, тлумаченні його змісту та формулюванні мети цієї політики. Причиною тому є, переконані, порушення загальноприйнятих правил визначення термінології.

Регіональні проблеми промислового розвитку і питання державного управління розглядалися у наукових працях зарубіжних вчених: А. Вебера, І. Ізарда, А. Льюша, Е. Маркузен, А. Маршалла, Й. Г. фон Тюнена, Дж. Фрідмана, М. Фрідмена, Й. Шумпетера, вітчизняних і російських: О. Алімова, О. Амоши, Г. Балабанової, В. Вишневського, В. Геєця, З. Герасимчук, О. Гранберга, Б. Данилишина, М. Долішнього, І. Заблюдської, В. Керцмана, Г. Ковальнової, М. Кноглера, В. Лексіна, М. Лендьела, В. Лишиленко, В. Мамутова, Ю. Наврузова, В. Нагірної, Л. Пельтека, Я. Побурка, В. Поповкіна, В. Семиноженко, В. Симоненка, М. Чумаченка, О. Шевченко.

Метою статті є розкриття елементів теорії, логіки та понятійного апарату регіональної промислової політики як системи з позиції методології системного аналізу.

Відомий фахівець у галузі регіоналістики Алаєв Є. Б. під державною регіональною політикою розуміє сферу діяльності з управління економічним, соціальним і політичним розвитком країни у просторовому, регіональному аспекті, тобто пов'язаному з взаємовідносинами між державою й районами, а також районами між собою [1], тим самим отожденою поняття „регіональна політика” та „регіональне управління”.

Із позицією Алаєва Є. Б. важко погодитися хоча б тому, що дослідження по терміну „політика” дово-

дять: політика одвічно означає сукупність цілей та критеріїв (вимог), які зумовлюють відбір прийнятних для суб'єкта цієї політики альтернатив у процесі прийняття рішень щодо її реалізації.

Таким чином, поняття „регіональна політика” виходить за рамки місцевої політики, про яку пише Алаєв Є. Б., адже є складовою державної регіональної політики.

Взагалі сутність терміна „політика” полягає у визначенні стратегічної лінії поведінки суб'єкта в певній сфері життя, що зумовлює досягнення поставленої мети. Зміст регіональної політики є сукупністю стратегічно орієнтованих цілей і принципів, які визначають шляхи реалізації поставлених цілей у процесі управління розвитком соціально-економічних територіальних комплексів різних рівнів та форм організації у просторовому, регіональному аспекті.

Відомий український учений Долішній М. подає поняття регіональної політики у двох іпостасях: широкому значенні цього терміна і вузькому. У широкому розумінні, як вважає дослідник, регіональна політика є сферою діяльності з управління економічним, соціальним і політичним розвитком регіонів країни в регіональному аспекті. Вона є складовою національної стратегії соціально-економічного розвитку.

У вузькому розумінні, регіональна політика – сукупність організаційних, правових та економічних заходів, що здійснюються суб'єктами регіональної політики відповідно до поточних і стратегічних цілей [7].

Є й інші підходи до поняття, котре нами досліджується.

Зокрема, Семиноженко В. і Данилишин Б. визначають регіональну політику як „діяльність держави, спрямовану на адміністративно-економічну оптимізацію регіональної структури країни та відносин між центром і територіями з метою забезпечення збалансованого розвитку за рахунок максимально ефективного використання внутрішніх і заохочення зовнішніх ресурсів в умовах глобалізації міжнародної економіки” [30].

Відомий вітчизняний економіст й географ Поповкін В. А. вважає, що регіональна політика України має сприяти найефективнішому досягненню головних економічних, соціальних та екологічних цілей розвитку держави завдяки використанню закономірностей

і факторів територіального поділу праці й регіонального комплексотворення [24].

Деякі автори, наприклад Заблодська І., вважають, що регіональна промислова політика поєднує напрями реалізації державної промислової і регіональної політики України [9].

Існують й інші наукові точки зору на поняття „регіональна політика” та „регіональна промислова політика”.

Утім перед тим, як з’ясувати питання про сутність й зміст поданих вище на розгляд термінів, доцільним є стисло проаналізувати природу регіонального управління економічними процесами.

Не секрет, що реформування і модернізація галузей промисловості спрямовані на розвиток промислового комплексу країни, на створення таких видів виробництва, які сприяли б переходу промисловості на нову технологічну основу. Вирішення такого роду завдань можливе лише за умови нарощування промислового потенціалу регіонів і формування регіональних промислових комплексів в умовах розвитку інтеграційних відносин. Саме ці цілі мають бути покладені в основу розробки державної промислової політики на регіональному рівні, насамперед, орієнтованої на стратегічні пріоритети промислового розвитку і стимулювання галузей з мультиплікаційним ефектом зростання виробництва і зайнятості. Чинниками, що визначають необхідність ефективної державної промислової політики на регіональному рівні, є: наявність проблем у виробничій сфері, вирішення яких можливе в метах науково обгрунтованої державної та регіональної промислової політики, постійний розвиток інтеграційних відносин у промисловості тощо.

Розвиток промисловості органічно пов’язаний з територіальною трансформацією продуктивних сил. Тому виважена промислова політика регіонів є однією з важливих передумов забезпечення економічної стабільності України.

У цьому плані значної уваги заслуговують праці сучасних українських учених, присвячених актуальним проблемам регіональної політики (регіональної промислової політики).

В Україні регіональні дослідження завжди були і залишаються в центрі уваги науковців. Причому, доречно зазначити, активізація регіоналістики відбулася саме останніми роками як реакція суспільства на сучасні тенденції вітчизняного державотворчого процесу. Це, до речі, й визначило новий вектор регіональних досліджень, зорієнтований на пошуки шляхів, засобів і механізмів гармонійного розвитку регіонів у контексті розбудови національної економічної системи.

Водночас, поява нового аспекту в спектрі регіональних досліджень певним чином ускладнює

моделювання розвитку регіонів, який повинен враховувати не тільки необхідність переходу суспільства від планово-директивного керівництва до соціально-ринкового, але й сприяти створенню ефективної, динамічної економіки [8, с. 8].

Аналіз наукової літератури та чинної нормативно-правової бази, які тим чи іншим чином зачіпають проблеми регіональному розвитку, свідчить про суттєві розбіжності у визначенні змісту регіональної політики, формулюванні її мети, завдань, механізмів реалізації тощо.

Крім того, існує нагальна гостра проблема невизначеності єдиного первинного поняття „регіон” та інших важливих складових дилеми регіонального розвитку. Як справедливо зазначає Шевченко О., саме базисне поняття „регіон” на сьогодні потребує врегулювання, адже незважаючи на постійне загальнозживане оперування поняттям „регіон”, такої законодавчої норми не існує [35].

Існує безліч визначень й тлумачень категорії „регіон”. Причому регіон далеко не завжди уживається в якості позначення територіальної одиниці держави.

Іноді регіон (лат. regio – країна, область) розуміється як певна територія, що володіє цілісністю і взаємозв’язком її складових елементів, а також використовується в значенні територіальної одиниці держави [1].

У рамках географічного трактування регіон визначається як район, велика ділянка суші, частина земної поверхні із спеціальними фізико-географічними параметрами, географічна одиниця, визначена географічними кордонами.

Трактування економічного плану має своїм підґрунтям регіон як частину території, де існує система зв’язку між господарськими суб’єктами, підсистему всього соціально-економічного комплексу країни, складний територіально-економічний комплекс зі своєю структурою зв’язку та із власними зовнішнім й внутрішнім середовищем.

Соціально-політичне трактування регіону інтерпретує регіон як соціально-територіальну спільність, тобто сукупність соціальних, економічних, політичних чинників розвитку території. Сюди включають цілий набір характеристик: етнічний склад населення, трудові ресурси, соціальну інфраструктуру, соціально-психологічний клімат, політичні взаємодії, які враховуватимуть особливості окремих територій та сприятимуть найкращому використанню наявних ресурсів.

Таким чином, враховуючи напрям нашого дослідження, основою базисного поняття „регіон”, а також похідних від нього термінів „регіональна політика” та „регіональна промислова політика” будемо вважати комплекс характеристик складного територіально-

економічного комплексу. Саме цей аспект регіону буде визначальним у процесі розв'язання дилеми сутності й змісту вихідних вищезазначених понять.

Такої ж думки дотримуються Алімов О. й Ємченко В., пов'язуючи із поняттям регіон термін регіональна економіка – науковий напрям, який вивчає закономірність розміщення продуктивних сил та районів. Однією з функцій регіональної економіки є створення різних виробництв, що випускають продукцію міжгалузевого призначення [2].

Слід зазначити, що концепція факторів розміщення продуктивних сил належить до фундаментальних підстав розвитку регіональної економіки.

Крім того, в наші часи концепція факторів розміщення продуктивних сил увійшла до числа фундаментальних догм у всіх науках, що тією чи іншою мірою вивчають розміщення продуктивних сил або їх елементів (розміщення виробництва, розселення населення). Як уже зазначалося вище, це економічна і соціальна географія, районне планування та містобудівництво, регіональна економіка тощо. Концепція факторів розміщення є одним із основних методів пояснення конкретних територіальних структур і розміщення економіко-географічних об'єктів. Вона виступає як інструмент розв'язання кожного конкретного питання локалізації об'єкта.

Основою наукових досліджень про розміщення продуктивних сил стала економічна географія, котра вивчає розміщення виробництва в цілому та його окремих галузей, суспільний і територіальний поділ праці й територіальну організацію господарства. Право на існування ця наука здобула завдяки працям М. Ломоносова. Спочатку вона мала довідковий характер, а в науково-пізнавальну перетворилась з часом і стала фундаментом під час вивчення і розміщення продуктивних сил.

Питанням розміщення продуктивних сил і ефективного використання всіх факторів виробництва – землі, фондів, людей, які завжди були в центрі уваги суспільства, займалися науковці і практики всіх країн світу. Багато науково обґрунтованих розроблених концепцій визнані суспільством і використовуються в господарській діяльності.

Значний внесок у розвиток теорії розміщення продуктивних сил внесли іноземні вчені.

Так, німецький вчений Альфред Вебер (1868 – 1958 рр.) у 1909 році виклав „Теорію штандарта”. У книзі „Теорія штандарта промисловості” дослідник опрацював концепцію, що промисловість розміщується на території країни за принципом найменших витрат, і визначається трьома факторами – транспортними умовами, наявністю робочої сили і агломерацією (природними умовами).

Лишиленко В., аналізуючи позицію Альфреда Вебера, йде у своїх міркуваннях ще далі і вказує, що підприємство може ефективно функціонувати лише за наявності хорошого місця розташування, добре розвинутого транспортного сполучення та за наявності робочої сили як творця матеріальних благ [19].

Одним з перших теоретиків-дослідників у царині розміщення продуктивних сил й регіональної промисловості вважається Йоган Тюнен (1783 – 1850 рр.). Фахівець став відомим завдяки своєму дослідженню „Ізольована держава в її відношенні до сільського господарства і національної економіки”. Територіально-економічні межі регіону (за Йоганом Тюненом) визначаються радіусом ринку, який пов'язаний з рентними доходами, граничними зарплатами тощо.

У 1826 році Тюнен у своїй книзі „Ізольована держава в її відношенні до сільського господарства і національної економіки” виклав концепцію побудови моделей розміщення сільського господарства концентричними колами навколо ринку збуту продукції. На його думку, центром збуту сільгосппродукції виступає місто або велике переробне підприємство, де завдяки вдалому розміщенню ринку збуту можна отримати найвищий прибуток. Ця ідея, до речі, була втілена в Україні при організації овоче-молочних зон біля великих міст, обласних і промислових центрів.

Втім, деякі аналітики вважають теорію Йогана Тюнена дещо примітивною (наприклад, так вважає Пробст А.), оскільки, на їхнє переконання Йоган Тюнен замість побудови системної моделі економіки обмежується виключно розв'язанням вузькопрофільної проблеми розміщення господарських об'єктів і пропозицією окремих прикладних рецептів.

Заслугує на увагу в аналізованій площині й праця А. Вебера „Про розміщення промисловості”. Але й ця робота не може бути визнана догматичною. Як вважає вже згадуваний Пробст А., Альфред Вебер прагнув створити „вічну” або чисту теорію розміщення, що, однак, обмежувало й звужувало її практичність [25, с. 5 – 6].

У 1940 році Август Льоша (1906 – 1945 рр.) у своїй книзі „Географія розміщення господарства” доводив концепцію, що єдиною метою під час розміщення підприємства має стати отримання максимального прибутку. На думку дослідника, отримання надприбутку потребує раціональної організації виробництва й ефективного використання всіх видів ресурсів. Добитись цього результату можна за рахунок доброго знання основ економіки виробництва.

Серед багатьох наукових теорій, що характеризують проблему розміщення продуктивних сил у країнах ринкової економіки, також доцільно згадати теорію „географічного детермінізму”, де географічне

середовище розглядається як визначальний фактор розміщення і розвитку промисловості будь-якого регіону чи країни в цілому.

Різновидом цієї теорії є так званий „вulгарний географізм”, суть якого полягає в тому, що визначальною силою людського суспільства (зокрема розміщення продуктивних сил) вважаються природні умови. Саме вони, на думку прихильників цього напрямку, формують структуру і розміщення виробництва, визначають економічні і соціальні особливості життя людей у різних кліматичних поясах планети Земля.

Засновником цієї теорії вважається американський дослідник Елсворт Хентінгтон, який у своїй праці „Характер рас у світлі впливу природного середовища, природного відбору та історичного розвитку” виклав концепцію, що процес суспільного розвитку є наслідком впливу природних сил. Економіст вважав, що характер суспільного устрою визначається рельєфом, кліматом, ґрунтами, рослинним та тваринним світом. За його ствердженням, риси господарського розвитку і навіть поведінка людей в основному складаються під впливом природних елементів [19].

Тепер, після з'ясування етимології терміну „регіон”, що вживається в науках економічного профілю, доцільно окреслити природу поняття „політика” і з'ясувати природу категорії „регіональна політика”.

Глибинні дослідження терміну „політика” в економічній іпостасі розуміння дозволяють виявити одну просту закономірність: економісти окремо не розглядають зміст цього поняття, але розкривають його у контексті регіональної політики.

Наприклад Вишневський В. вважає державною регіональною політикою політику держави щодо політичного, соціального й економічного розвитку країни у просторовому (регіональному) аспекті, що віддзеркалює взаємини і між державою й регіонами, і регіонів між собою [5].

Це визначення, на нашу думку, має певні суперечливі моменти, що не дозволяє погодитися з ним априорі. Державна регіональна політика дійсно є важливою, однак не єдиною складовою регіональної політики. У межах будь-якої держави існують самостійні політики регіонів субнаціонального рівня, що відіграють усе більшу роль у межах територіального розвитку країн світу.

Родовий термін „політика” присутній також у визначенні регіональної політики, запропонованому Балабановим Г. На думку науковця, регіональна політика є сферою державної політики, спрямовану на виявлення нерівностей в умовах соціально-економічного розвитку та життя населення, аналіз причин їхнього виникнення, розроблення та реалізацію спеціальних заходів щодо збалансованого територі-

ального розвитку, запобігання соціальним конфліктам на ґрунті міжрегіональних диспропорцій [34].

Вищезазначене тлумачення має один принциповий недолік – визначення стосується виключно державної регіональної політики. За таких обставин представлена Балабановим Г. інтерпретація є лише частковою характеристикою регіональної політики.

Привертає увагу той факт, що переважна більшість дослідників, розвиваючи теоретичне підґрунтя регіональної політики, на жаль, вважає, що саме діяльність, насамперед, складає основу цього терміна.

Для ілюстрації Романюк С. зазначає, що „в ідеалі регіональна політика є узгодженою діяльністю національних та місцевих, регіональних органів державної влади, інститутів місцевого самоврядування..., а під державною регіональною політикою слід розуміти систематизований вплив на регіони центрального уряду, а також його територіальних підрозділів” [10].

Отже, в обох визначеннях цільова складова регіональної політики навіть не згадується.

У свою чергу, Наврузов Ю. вважає, що сучасна регіональна політика має бути визначена як діяльність держави, спрямована на адміністративно-економічну оптимізацію регіональної структури країни та відносин між центром і територіями з метою забезпечення збалансованого розвитку за рахунок максимально ефективного використання наявних внутрішніх і залучення зовнішніх ресурсів [22].

При цьому, Наврузов Ю. зазначає, що регіональна політика є складовою внутрішньої політики держави в цілому і значною мірою визначає спосіб співпраці центральної влади з адміністративно-територіальними одиницями, регіональними елітами, в напрямі якого вона спрямовує розвиток територій. Її зміст має відбивати систему заходів щодо управління політичним, економічним, соціальним, етнокультурним розвитком територій [22].

Вважаємо, що саме підхід Наврузова Ю. до визначення змісту регіональної політики найбільш влучно й всебічно відображає сутність вихідного явища. В запропонованому фахівцем тлумаченні стисло й чітко прописані основні цілі, завдання, суб'єкти та механізми реалізації регіональної політики, що виділяє це тлумачення серед інших.

Існують й інші доволі цікаві підходи до визначення регіональної політики, котрі, хоча й відображають сутність оперованого нами явища, проте, як на наш погляд, не так повно, як визначення Наврузова Ю., демонструють характеристики розгляданого явища.

Наприклад, Павлов К. вживає термін „політика регіонального розвитку”, під яким розуміє систему цілей щодо розвитку регіонів та заходів, які здійснюються органами державної влади та місцевого

самоврядування з метою забезпечення дієздатного управління політичним, економічним і соціальним розвитком” [23].

Треба звернути увагу на певні дискусійні моменти запропонованого вище визначення. По-перше, в разі включення до категорії політики терміну „система заходів, які лише мають здійснюватися в майбутньому”, ці заходи можуть розглядатися лише як завдання, що деталізують цілі цієї політики. А, по-друге, коли мова йде про „заходи, які здійснюються”, то це є конкретними управлінськими діями у процесі реалізації політики, навіть якщо вони стосуються створення певних умов для досягнення суб’єктом політики певної стратегічної мети.

Утім, обмеження визначення лише посиленням на цілі і заходи загального порядку без їхньої деталізації стосовно взаємовідносин регіону та центру, без зазначення специфіки цих взаємовідносин, не дозволяє розкрити істинну сутність такого явища як регіональна політика.

Свій авторський підхід до розуміння змісту регіональної політики та політики пропонує Бубенко П. і змістом і результатом особливої діяльності, яка називається політикою, цей автор визнає співорганізацію цілей керуючої і керованої систем” [4].

Відштовхуючись від представленого Бубенко П. визначення, логічно можна дійти до наступних висновків: 1) політика необхідна лише для збалансування цілей систем – тієї, що керує, та тієї, якою керують, – і після його досягнення вже не потрібна; 2) політика спрямована лише на внутрішнє середовище системи управління.

Гадаємо, що обидва із зазначених висновків вищевказаного автора виглядають доволі дискусійними. По-перше, складно погодитись із тим, що „співорганізація цілей” є результатом політики, скоріш за все – умовою реалізації регіональної політики. А по-друге, треба визнати наявність у складних системах кількох окремих політик, які виходять з цілей системи, що управляє; системи, якою управляють; а також системи управління як цілісного суб’єкта, що взаємодіє із зовнішнім середовищем.

Утім сукупність цілей і принципів, що є змістом кожної політики, дійсно сприяє тому, щоб досягти збалансованості інтересів усіх самостійних систем та їхніх підсистем.

Думки, що політика є певною діяльністю, дотримується також Мельник С. Він визначає державну регіональну політику як сукупність організаційно-правових та економічних заходів, що здійснюються державою у сфері регіонального розвитку відповідно до її стратегічних та поточних цілей та завдань. До того ж даний економіст вважає державну регіо-

нальну політику складовою державної економічної політики [21].

Існують й прямо протилежні погляди. Наприклад, проти того, щоб державна регіональна політика зводилася до державної регіональної економічної політики виступає Симоненко В., вважаючи за потрібне вести мову про соціально-економічну політику [31].

Так, дійсно, поняття регіональної соціально-економічної політики за своїм об’ємом є значно ширшим, ніж регіональна економічна політика. Але, зважаючи на існування поряд з економічною та соціальною сферами ще якнайменше кількох складових (пов’язаних з функціонуванням екосистеми, розвитком науки, культури, освіти тощо), для всеосяжного відображення територіального аспекту має все ж таки використовуватися загальний термін „регіональна політика”, що повинен розглядатися поряд з економічною політикою, а не в її складі.

На думку Симоненка В., регіональна соціально-економічна політика може бути визначена як сукупність таких економічних, правових та адміністративно-організаційних засобів і методів, які враховують та органічно пов’язують між собою весь комплекс загальнонаціональних та місцевих інтересів і спрямовуються на повнокровний, рівноцінний та рівномірний розвиток регіонів. Саме таке визначення, як ми вважаємо, скоріше відповідає механізму здійснення регіональної політики, ніж розкриває зміст та сутність цього поняття.

І дійсно, далі сам же Симоненко В. зазначає, що регіональна політика, з точки зору структури, містить такі елементи як цілі та механізми їхньої реалізації, об’єкти та суб’єкти [31], тобто фактично ототожнює регіональну політику з механізмом її здійснення.

Існують й інші підходи до визначення основ регіональної політики. Наприклад, Ларина Н. трактує регіональну політику в якості конкретного виду державної діяльності, методологічною основою якої є теорія регулювання економіки, а також певні інституціональні позиції держави відносно ринку [15].

Хотілося б особливо підкреслити, що різнопланові точки зору на природу регіональної політики до недавнього часу сходилися в одному: метою регіональної політики є максимальне скорочення тих нерівностей, які створюють ґрунт для виникнення соціальних конфліктів, заважають соціально-економічному розвитку країни в цілому або її частин.

Враховуючи вищесказане, цілком доречним видається висловлювання Точеної Т. : „об’єктами регіональної політики були міжрегіональні відмінності в рівні і умовах життя, в зайнятості і рівні безробіття, в темпах економічного розвитку, в умовах підприємництва” [33].

Заслугує на увагу модель регіональної політики Лукінова І., який розкриває зміст досліджуваного поняття крізь призму „активізації державного сприяння на основі демократичного самоврядування й управління кожним з конкретних регіонів в органічних інтегральних зв'язках з іншими регіонами і горизонтально, і з державою в цілому, вертикально” [20].

На думку вченого, правові та економічні відносини між державою та регіональною владою мають будуватися за принципом верховенства загальнодержавного права і законів. Дуже важливим принципом є також налагодження тісних міжрегіональних економічних зв'язків у межах єдиного ринкового простору, забезпечення територіальної недоторканності та єдності.

„Під регіональною політикою, – вважає Симоненко В., – слід розуміти, з одного боку, чітко опрацьовану в законодавчому аспекті практичну діяльність держави в усіх регіонах країни, а з іншого – соціально-економічну політику, здійснювану на базі загальнодержавного законодавства самими регіонами для досягнення тих чи інших регіональних і місцевих цілей і завдань” [32, с. 31 – 37]. Вірно визначивши суть регіональної політики як єдність дій держави і регіонів, автор вказаних рядків вбачає роль останніх (що є доволі сумнівним) тільки в регулюванні соціально-економічних процесів, які, очевидно, не повністю охоплюють весь спектр регіонального життя.

Окремі спеціалісти у визначенні поняття регіональної політики акцентують увагу на питаннях охорони природи. Зокрема, для Гладких Ю. та Чистобаєва А. регіональна політика держави – це сфера діяльності з управління політичним, економічним, соціальним й екологічним розвитком країни в просторовому, регіональному аспекті, яка відображає і взаємовідносини між державою і регіонами, і регіонів між собою [6, с. 19].

Аналогічним є підхід Поповкіна В., який вважає, що для досягнення всіх зазначених телеологічних доміант-цілей (політичних, економічних, соціальних, екологічних тощо) Україна повинна використовувати закономірності і фактори територіального поділу праці й регіонального комплексу утворення [24, с. 54].

Необхідно, при цьому, зауважити, що в найпоширенішому варіанті розуміння регіональної політики економічний аспект домінує над іншими компонентами регіонального життя. Відповідно поняття „регіональна політика” і „регіональна економічна політика” часто вживаються як синоніми без будь-яких застережень.

Кноглер М. та Секарєв О. під регіональною політикою розуміють „сукупність заходів, спрямованих на усунення відмінностей в економічній дієздатності

та життєвому рівні, наявних між територіально відокремленими частинами країни, але, на нашу думку, це є не зовсім коректним, адже до поняття „регіональна політика” входить багато сфер людської діяльності, а регіональна економічна політика охоплює лише одну – економічну” [12].

Як видно, дане визначення має певний прогалину: в ньому сформульована мета регіональної політики, але зміст самого терміна так і не розкрито.

Амоша О., Вишневський В. та Збаразська Л. під регіональною політикою розуміють „сукупність заходів, спрямованих на усунення відмінностей в економічній дієздатності та життєвому рівні, наявних між територіально відокремленими частинами країни” [3].

На нашу думку, із такою точкою зору Амоші О., Вишневського В. і Збаразської Л. можна подискутувати хоча б із тих причин, що у наведеному визначенні основний акцент робиться не на суть регіональної політики, але на її основну мету. Хоча, заради справедливості треба визнати й вагомим контраргументом нашої позиції той, що може саме мета регіональної політики якраз-таки і визначає її сутність і зміст? Вочевидь, це риторичне питання.

Принциповим моментом під час визначення терміну „регіональна політика”, на наш погляд, є необхідність витлумачення цього поняття й у широкому, й у вузькому розумінні. У першому випадку це означає політику, яку здійснює держава по відношенню до регіонів, а також самі регіони в межах наданих їм прав і делегованих повноважень. У другому – регіональна політика зводиться виключно до дій держави, а тому в цьому контексті можна вести мову виключно про державну регіональну політику.

Сьогодні, на жаль, в жодному офіційному нормативно-правовому документі в сфері регіональної політики країни не наводиться визначення цього поняття. Здебільшого формулюється головна мета державної регіональної політики, яка полягає у „створенні умов для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку України та її регіонів, підвищенні рівня життя населення, забезпеченні додержання гарантованих державою соціальних стандартів для кожного її громадянина незалежно від місця проживання, а також поглибленні процесів ринкової трансформації на основі підвищення ефективності використання потенціалу регіонів, підвищення дієвості управлінських рішень, удосконалення роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування” [19].

Регіональну політику, на нашу думку, потрібно розглядати у площині конкретизації інтересів, які вона реалізує. Наскільки специфічними є інтереси регіонів, що відображають історичні, етнічні, природні, еко-

номічні, соціальні, культурні особливості територій, настільки диференційованими є інтереси держави по відношенню до них.

Таким чином, регіональна політика покликана регулювати всі процеси, які відбуваються на певній території, серед яких сьогодні провідними є економічні. Характерною спрямованістю економічної політики регіону є визначення цілей промислового розвитку і вибір засобів їх досягнення через відповідні механізми регулювання.

Останніми роками термін „регіональна політика” міцно закріпився в економічному лексиконі і науковців з питань економічних та соціальних наук, і представників усіх рівнів державного управління.

Сучасна парадигма регіональної політики полягає у розумінні її як сфери потенційної інтервенції держави. Саме тому вживається термін „державна регіональна політика”, а її класичними пріоритетами є просторове спрямування економічної діяльності держави, розбудова інфраструктури, стимулювання приватного сектора щодо розміщення підприємств у певних регіонах, фінансові заохочення підприємств, „м’які” заходи підтримки розвитку, а саме: підтримка розвитку навчально-консультаційної та бізнесової інфраструктури.

Регіональна політика має здійснюватись у межах єдиного правового простору країни і передбачає існування суб’єктивно-об’єктивних відносин між державою і регіонами. На всіх рівнях регіональна політика виступає як поліструктурна категорія і охоплює основні сфери життєдіяльності суспільства: економічну, фінансову, податкову, соціальну, екологічну тощо. Пріоритетні напрямки в такій політиці залежать від стадії розвитку ринкових відносин: для розвинених країн – соціальні й екологічні аспекти; для країн з перехідною економікою – це економічна і податкова політика.

Доречно зазначити, що власне поняття державної регіональної політики увійшло в лексикон державного управління відносно недавно, але вже посіло в ньому помітне місце й широко, по-новому використовується теоретиками економічного профілю.

Наприкінці, Рубцов В. використовує тлумачення вихідного поняття, в якому під регіональною політикою зазвичай розуміється „свідома діяльність органів публічної влади, спрямована на розвиток регіонів, тобто така діяльність, що має на меті оптимальне використання ресурсів регіону для тривалого економічного зростання і зміцнення їх конкурентоздатності” [29, с. 42].

Лендшел М. під час визначення регіональної політики вказує: це сфера діяльності держави чи / та місцевого самоврядування, класичними пріоритетами якої

є просторове спрямування економічної діяльності, розбудова інфраструктури, стимулювання приватного сектора щодо розміщення підприємств у певних регіонах, „м’які” заходи підтримки розвитку, зокрема розбудови навчально-консультаційної та бізнесової інфраструктури [18, с. 70].

Серед сучасних підходів до визначення сутності регіональної політики поширеним є визначення Гудала В., який вважає її „складовою частиною державної політики, завданням якої є територіальне використання основних економічних інструментів та видів діяльності...”, а також Класена: „Метою регіональної політики є втручання держави у процес географічного розташування економічної діяльності для нейтралізації негативних, з точки зору просторового розвитку, наслідків дії вільного ринку. Тому її двома взаємозалежними завданнями є сприяння економічному зростанню та пом’якшення соціальних наслідків економічної діяльності” [10, с. 133].

Керецман В. в плані визначення поняття „регіональний розвиток” наводить декілька варіантів його тлумачення. Розвиток регіону означає такий режим функціонування регіональної системи, який забезпечує позитивну динаміку параметрів рівня і якості життя населення за рахунок стійкого і збалансованого відтворення соціального, господарського, ресурсного й екологічного потенціалів території [11, с. 397].

Близьку позицію за визначенням суті регіонального розвитку займають Комаров М., Лексін В. і Швецов А. та багато інших вітчизняних і зарубіжних регіоналістів.

Лексін В. та Швецов А. зазначають, що сталість регіонального розвитку передбачає тривалість збереження умов для відтворення соціального, природно-ресурсного, екологічного, господарського та інших потенціалів регіону в режимі збалансованості та соціальної орієнтації [17, с. 27].

Майже тотожною є позиція Комарова М., для якого сталість регіонального розвитку означає таку якість процесу відтворення, яка передбачає довготривале збереження умов відтворення потенціалів регіону в режимі збалансування і соціальної орієнтації [13, с. 8].

Отже, виходячи із вищезазначеного, регіональна політика постає як система заходів щодо забезпечення соціально-економічного розвитку на регіональному рівні. Певно, ця діяльність визначається плідною співпрацею держави (центру) та регіону з огляду на існування функціональної інституційної інфраструктури.

Слід зазначити, що сучасні дослідники регіонального розвитку розрізняють три його типи – асиметричний, гармонійний і нейтральний. Асиметричним

є такий тип регіонального розвитку, за якого регіони, що мають певні переваги за якимось показником на початку періоду, у майбутньому їх зміцнюють, а регіони, які мають відносно відставання, – ще більше відстають. Під час гармонійного розвитку розрив між показниками різних регіонів з часом скорочується. Нейтральним є такий тип регіонального розвитку, за якого відношення рівня регіональних показників є незмінним упродовж тривалого часу. Вихідним моментом, що породжує той чи інший тип регіонального розвитку, є його нерівномірність, яка належить до фундаментальних цивілізаційних процесів і пов'язана з об'єктивними відмінностями природно-кліматичних, ресурсних, соціально-економічних та інших умов.

Тип регіонального розвитку може бути визначений тільки в динаміці, яка вивчається впродовж певного відрізка часу. Жоден тип регіонального розвитку не може бути апіорі визнаний позитивним чи негативним, адже інколи відносно відставання може слугувати стимулом для пошуку нових можливостей розвитку того чи іншого регіону [11, с. 398].

Російські автори Н. Ларіна та А. Кисельников визначають регіональну політику як засіб державного регулювання соціально-економічних процесів у проблемних регіонах (ареалах) держави і зняття соціального і екологічного напруження [14].

Більш адекватне, на нашу думку, визначення регіональної політики сформулювали автори серії статей Лексин В., Андреева Е., Ситников А., Швецов А. „Регіональная политика России: концепции, проблемы, решения”.

На думку цих авторів, регіональною політикою можна вважати таку систему намірів і дій, яка реалізує інтереси держави по відношенню до регіонів і внутрішні інтереси самих регіонів такими методами і способами, які враховують природу сучасних регіональних процесів, і яка (регіональна політика) здійснює все вищесказане переважно у структурі між – і внутрішньо-регіональних зв'язків [16].

Богорад О., Тевелев О., Падалка В., Підмогильний М. вважають, що регіональна політика – це сфера діяльності держави щодо управління економічним, соціальним і політичним розвитком країни в просторовому (регіональному) аспекті, тобто пов'язана з взаємовідносинами між державою і регіонами, а також регіонів між собою. Це також і сфера діяльності регіональної (місцевої) влади щодо управління соціально-економічним розвитком регіону (міста) [28].

Нерідко природа регіональної політики розкривається не у спосіб формулювання певного визначення, але за рахунок виведення принципів (засад) функціонування регіональної політики. Наприклад,

у доповіді „Регіональний розвиток у Європейському Союзі: уроки для України” сутність регіональної політики висвітлюється у площині принципів, на яких повинна базуватися політика регіонального розвитку:

– принципи справедливості та соціального залучення диктують, щоб люди не потрапили у невідгідне становище через те, що вони народилися в тому чи іншому місці;

– принцип субсидіарності говорить, що на національному рівні виконуються лише ті функції, які не можуть бути з більшою ефективністю та дієвістю виконані на нижчому рівні. На практиці це означає, що планування, складання програм, виконання та управління підтримкою регіонального розвитку починається на регіональному й місцевому рівнях, причому шляхом координування, досягнення консенсусу та процесу розстановки пріоритетів, результатом чого є багаторічний програмний документ національного рівня. Є ще один вимір цього принципу: переконання в тому, що повноваження на прийняття рішень повинні делегуватися на найвідповідальніший рівень, означає, що громади мають „право” брати на себе відповідальність за власне соціально-економічне майбутнє;

– принцип ефективності передбачає, що неблагополучні регіони мають негативний вплив на національну економіку. Мобілізація робочої сили, капіталу та землі збільшила б національний ВВП, а також покращила б рівень життя у депресивних регіонах та інші.

Ці та інші принципи регіональної політики також закріплено в Постанові Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 р. „Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року” (далі — Стратегія), зокрема:

– принцип програмування – політика регіонального розвитку здійснюється на основі взаємозв'язаних довгострокових стратегій, планів та програм розвитку і на державному, і на адміністративно-територіальному рівні. Цей принцип також передбачає щорічне планування необхідних витрат державного бюджету, що сприяє забезпеченню прозорості, стабільності та синхронізації в політиці розвитку регіонів;

– принцип концентрації – у зв'язку з обмеженістю державних фінансових ресурсів під час виконання завдань, визначених цією Стратегією, ресурси концентруються на певних територіях, встановлюється ієрархічність пріоритетів відповідно до сформульованих цілей, визначаються вимоги до економічної ефективності їх використання;

– принцип синхронізації дій („синергії”) – передбачає синхронне проведення низки реформ, що впливають на соціально-економічний розвиток регіонів, узгодження пріоритетів та дій центральних і

місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо регіонального та місцевого розвитку;

– принцип поляризованого розвитку – передбачає формування „опорних регіонів” (полісів, локомотивів зростання), в яких концентруються фінансові, адміністративно-управлінські, людські та інші ресурси, з подальшим посиленням інноваційної активності в інших регіонах. Цей принцип застосовували держави, що перебували на початкових стадіях соціально-економічного піднесення, коли інноваційна хвиля тільки починала формуватися та набувала масштабності за рахунок її концентрації в окремих „полісах зростання”;

– принцип додатковості – передбачає фінансова підтримка регіонального розвитку здійснюється за рахунок державного та місцевих бюджетів. За цим принципом фінансування з державного бюджету здійснюватиметься без зменшення фінансування з місцевих бюджетів;

– принцип субсидіарності розподілу владних повноважень, за якими місце надання адміністративної (управлінської) послуги максимально наближено до її безпосереднього споживача з урахуванням повноти надання належної якості послуги шляхом концентрації матеріальних і фінансових ресурсів на відповідному територіальному рівні управління;

– принцип збалансованого розвитку – зумовлює диференційованість надання державної підтримки регіонам з урахуванням їх потенціалу умов, критеріїв та строків, визначених законодавством;

– принцип партнерства – передбачається тісна співпраця між центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, суб'єктами господарювання в процесі реалізації Стратегії, проведення моніторингу та оцінки виконання визначених завдань;

– принцип єдності – передбачає забезпечення суспільної єдності, яка полягає у зменшенні відмінностей між окремими регіонами у використанні людських ресурсів та рівні життя населення; економічної єдності, яка полягає у зменшенні відмінностей в економічному розвитку між регіонами; просторової єдності, яка полягає у створенні інфраструктурних умов для розвитку периферійних регіонів. Досягнення єдності в усіх трьох вимірах повинне бути однією із цілей регіонального розвитку та регіональної політики [27].

Очевидно, що кількість наукових підходів до тлумачення поняття „регіональна політика” – безліч. Аналіз наявних трактувань регіональної політики дозволяє зупинитися на двох її основних визначеннях – науковому й офіційному державному.

У першому випадку регіональна політика – це розробка й реалізація в державних масштабах системи заходів для збалансованого соціально-економічного розвитку територій, створення сприятливих умов функціонування господарських об'єктів, а також належних соціальних і економічних умов життєдіяльності населення.

В офіційному викладі державна регіональна політика є системою заходів, що здійснюються органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування для ефективного управління економічним і соціальним розвитком України та її регіонів – Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя.

Регіональна політика, на нашу думку, є невід'ємною складовою загальнодержавної політики й співвідноситься із останньою як частковість до загального.

При цьому, регіональна політика має свої особливості, притаманні лише їй, специфічні характеристики і обмеження. Вона формується, зокрема, з огляду на напрямки та темпи соціально-економічного розвитку регіону, обсяги і розміри його бюджету, характеристики внутрішнього конкурентного середовища, особливості екологічної обстановки, ресурсного потенціалу, а також з урахуванням власної інвестиційної політики (яка, до речі, одночасно є і джерелом формування й основним напрямом регіональної політики).

Регіональну політику потрібно розглядати крізь призму конкретизації інтересів, яких вона реалізує. Наскільки специфічними є інтереси регіонів, що відображають історичні, етнічні, природні, економічні, соціальні, культурні особливості територій, – настільки диференційованими є інтереси держави по відношенню до них.

Узагальнюючи сутність наших визначень, можна констатувати наступне, а саме власне тлумачення: **державна регіональна політика** – *система заходів, що здійснюються в рамках загальнодержавної політики у межах адміністративно-територіальних одиниць, спрямованих на гармонізацію інтересів держави і регіонів, зведення до мінімуму соціально-економічних нерівностей, які створюють ґрунт для виникнення соціальних конфліктів, заважають соціально-економічному розвитку держави в цілому та її регіонів зокрема.*

Вона може проводитися на трьох рівнях:

- державному, тобто з активною участю центру в регіональному розвитку;
- регіональному – внутрішньо-регіональний розвиток на основі наявних повноважень і засобів регіонів;

• локальному – політика органів місцевого самоврядування (у закордонних європейських країнах – муніципальна політика).

Соціально-політичні цілі в регіональній політиці є визначальними, але при цьому вони сполучаються з економічними, екологічними, військово-стратегічними, зовнішньоекономічними. У сучасну епоху регіональна політика є складовою частиною національної стратегії соціально-економічного розвитку більшої частини держав світу.

В контексті розглянутої проблеми, безумовно, цікавить визначення поняття „регіональна промислова політика”.

Література

1. **Алаев Э. Б.** Социально-экономическая география: понятийно-терминологический словарь / Э. Б. Алаев. – М. : Мысль, 1982. – 350 с. 2. **Алимов О.** Промисловий потенціал України: напрями ефективного розвитку / О. Алимов, В. Ємченко // Економічний часопис-XXI. – 2003. – № 6. – С. 41 – 46. 3. **Амоша А.** Промышленная политика Украины: концептуальные ориентиры на среднесрочную перспективу / А. Амоша, В. Вишневский, Л. Збаразская // Экономика Украины. – 2009. – № 11. – С. 4 – 14; № 12. – С. 4 – 13. 4. **Бубенко П. Т.** Регіональні аспекти інноваційного розвитку : монографія / П. Т. Бубенко. – Х. : НТУ „ХПІ”, 2002. – 316 с. 5. **Вишневський В.** Промислова політика: теоретичний аспект / В. Вишневський // Економіка України. – 2012. – № 2. – С. 4 – 15; № 3. – С. 25 – 35. 6. **Гладкий Ю. Н.** Основы региональной политики / Ю. Н. Гладкий, А. Н. Чистобаев. – СПб : Изд-во Михайлова В. А., 1998. – 660 с. 7. **Долішній М.** Ринкові механізми регіонального управління / М. Долішній, О. Мошенець // Регіональна економіка. – 2001. – № 1. – С. 7 – 17. 8. **Долішній М. І.** Регіональна політика на рубежі ХХ – ХХІ століть: нові пріоритети / М. І. Долішній. – К. : Наук. думка, 2006. – 512 с. 9. **Заблодська І. В.** Регіональна промислова політика: питання теорії та практики: монографія / І. В. Заблодська. – Луганськ : СНУ ім. В. Даля, 2007. – 344 с. 10. **Інститути та інструменти розвитку територій.** На шляху до європейських принципів / С. Романюк, В. Рубцов, М. Лендъел та ін. ; за ред. С. Максименка. – К. : Київський центр Ін-ту Схід-Захід. Міленіум, 2001. – 244 с. 11. **Керецман В.** Регіональний розвиток як предмет державного регулювання / В. Керецман // Вісник НАДУ: Регіональне управління та місцеве самоврядування. – 2003. – № 4. – С. 397 – 401. 12. **Кноглер М.** Ринкова реформа і регіональна політика / М. Кноглер, О. Секарєв // Економіка України. – 1995. – № 1. – С. 64 – 71. 13. **Комаров М. П.** Инфраструктура регионов мира :

учебник / М. П. Комаров. – СПб : Изд-во Михайлова В. А., 2000. – 347 с. 14. **Ларина Н. И.** Региональная политика в странах рыночной экономики / Н. И. Ларина, Кисельников А. А.. – М., 1998. – С. 4. 15. **Ларина Н. И.** Региональная политика: мировой опыт и проблемы России / Н. И. Ларина // Регион. – 1998. – № 3. – С. 132 – 147. 16. **Лексин В.** Региональная политика России: концепции, проблемы, решения / В. Лексин, Е. Андреева, А. Ситников, А. Швецов // Российский экономический журнал. – 1993. – № 9. – С. 51. 17. **Лексин В. Н.** Государство и регионы. Теория и практика государственного регулирования территориального развития / В. Н. Лексин, А. Н. Швецов. – М. : УРСС, 1997. – 372 с. 18. **Лендъел М.** Спеціальні інститути розвитку територій: європейський досвід / М. Лендъел // Інститути та інструменти розвитку територій на шляху до європейських принципів. – К. : Міленіум, 2001. – С. 67 – 148. 19. **Лишиленко В. І.** Регіональна економіка : підручник для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Лишиленко. – К. : ЦНЛ, 2009. – 384 с. 20. **Лукінов І.** Інвестиційна політика в стабільному економічному розвитку / І. Лукінов // Економіка України. – 1999. – № 10. – С. 4 – 9. 21. **Мельник С. А.** Управління регіональною економікою: навч. посіб. / С. А. Мельник. – К. : КНЕУ, 2000. – 124 с. 22. **Наврузов Ю.** Регіональна політика в Україні: проблеми, принципи, перспективи / Ю. Наврузов // Управління сучасним містом. – 2001. – № 1 – 3 (1). – С. 41 – 50. 23. **Павлов К. В.** Управление экономикой на основе учета воспроизводственных диспропорций / К. В. Павлов // Вісник Академії економічних наук України. – 2004. – № 1 (5). – С. 65 – 67. 24. **Поповкін В. А.** Регіонально-цілісний підхід в економіці / В. А. Поповкін. – К. : Наук. думка, 1993. – 220 с. 25. **Пробст А. Е.** Уолтер Изард и его методы регионального анализа: введение в науку о регионах / А. Е. Пробст. – М. : Экономика, 1996. – 240 с. 26. **Про** Концепцію державної регіональної політики: Указ Президента України від 25.05.2001 р. № 341/2001 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 22. – Ст. 983. 27. **Про** затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2006 р. № 1001 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 30. – Ст. 2132. – (Зі змін.). 28. **Регіональна економіка :** словник-довідник / О. Д. Богорад, О. М. Тевелєв, В. М. Падалка, М. В. Підмогильний. – К. : НДІСЕП, 2004. – 346 с. 29. **Рубцов В.** Інструментальне забезпечення регіональної політики // Інститути та інструменти розвитку територій. На шляху до європейських принципів: статті / В. Рубцов. – К. : Київський центр Ін-ту Схід-Захід. Міленіум, 2001. – С. 41 – 64. 30. **Семиноженко В. П.** Новый регионализм / В. П. Семиноженко,

Б. М. Данилишин. – К. : Наук. думка, 2005. – 160 с. 31. **Симоненко В. К.** Регионы Украины : проблемы развития / В. К. Симоненко ; отв. ред. И.И. Лукинов. – К. : Наук. думка, 1997. – 263 с. 32. **Симоненко В. П.** Регіональна політика: системний підхід / В. П. Симоненко // Економіка України. – 1996. – № 6. – С. 31 – 37. 33. **Точёная Т. И.** Основы и современные формы региональной промышленной политики : учеб. пособие / Т. И. Точёная ; ВолГУ. – Волгоград : Изд-во ВолГУ, 2005. – 180 с., 2005 34. **Трансформація** структури господарства України: регіональний аспект / за ред. Г. В. Балабанова, В. П. Нагірної, О. М. Нижник. – К. : Міленіум, 2003. – 404 с. 35. **Шевченко О.** Нормативно-правове забезпечення регіонального розвитку в Україні [Електронний ресурс] / О. Шевченко // Аналітичні записки щодо проблем і подій суспільного розвитку: сайт Нац. ін-ту стратегічних досліджень. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/Monitor/november08/3.htm>.

Кудріна О. Ю. Регіональна промислова політика як інструмент ефективного використання промислового потенціалу регіону

У статті досліджено еволюцію елементів теорії щодо розуміння та трактування поняття „регіональна промислова політика” вітчизняними та зарубіжними науковцями. Зазначено, що в науці існують певні вимоги до визначення термінів (об’єктивність, чіткість визначення, завершеність пояснення). Зроблено висновок, що регіональна політика повинна означати, насамперед, політику, яка у визначенні має бути уточнена ознаками, що відрізняють її від інших видів політики. Визначені закономірні порушення цих основоположних формально-логічних заповідей, які призводять до помилкових уявлень щодо природи регіональної політики. На основі порівняння різних висловлювань сформовано власний підхід до визначення терміну „державна регіональна політика”.

Ключові слова: державна регіональна політика, регіональна політика, регіональна промислова політика.

Кудрина О. Ю. Региональная промышленная политика как инструмент эффективного использования промышленного потенциала региона

В статье исследована эволюция элементов теории в понимании и трактовке понятия „региональная промышленная политика” отечественными и зарубежными учеными. Отмечено, что в науке существуют определенные требования к определению терминов (объективность, четкость определения, завершенность объяснения). Сделан вывод, что региональная политика должна означать, прежде всего, политику, которая в определении должна быть уточнена признаками, отличающими ее от других видов политики. Определены закономерные нарушения этих основополагающих формально-логических заповедей, которые приводят к ошибочным представлениям о природе региональной политики. На основе сравнения различных высказываний сформирован собственный подход к определению термина „государственная региональная политика”.

Ключевые слова: государственная региональная политика, региональная политика, региональная промышленная политика.

Kudrina O. Yu. Regional Industrial Policy as a Tool for Efficient Use of the Industrial Potential of the Region

This paper investigates the evolution theory elements on the understanding and interpretation of the term „regional industrial policy”, both domestic and foreign scholars. Pointed out that in science there are certain requirements for the definition of terms (objectivity, clarity of definition, completeness explanation). Concluded that regional policy should mean, above all, a policy that in the definition should be refined features that distinguish it from other types of policies. The output of regular violations of these fundamental precepts of formal logic that lead to misconceptions about the nature of regional policy. By comparing the various statements formed its own approach to the definition of „State Regional Policy”.

Key words: state regional policy, regional policy, regional industrial policy.

Стаття надійшла до редакції 10.09.2013

Прийнято до друку 12.03.2014